THE CONTRIBUTION OF EMINESCU AND CREANGA FRIENDSHIP IN THE RECEPTION OF ROMANIAN LITERATURE

Maria Alexandra Gligan
PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca - Baia Mare Northern UniversityCenter

Abstract: The friendship between Eminescu and Creanga is one of the most famous in Romanian literature. Its specificity is given by the mutual support and the way of spending their free time. Eminescu is responsible of Creanga's entrance in "Junimea" society and the teller is the poet's initiator in all the places full of charm and exhilaration in Iasi. In spite of having different personalities, the two authors are interconnected, managing to complete each other.

Keywords: Eminescu, Creanga, friendship, personalities, support

Relaţia de prietenie dintre Mihai Eminescu şi Ion Creangă a fost una admirată, dar şi rîvnită de contemporani, dat fiind acea beatitudine care era revărsată în momentele în care îşi făceau apariţia sub ochii curioşi ai cunoscuţilor.

Deşi caracterele lor sunt dintre cele mai diferite, cei doi scriitori construiesc o prietenie bazată pe respect şi pe preţuirea valorilor autentice, căci, în viziunea lui Xenopol[1], Creangă şi Eminescu sunt asemenea unor doi poli opuşi: povestitorul vesel, glumeţ este un „întrupător al lumii aievea", are o „minte primitivă" şi îşi mărgineşte „cadrul ideilor la acel al puternicului şi vorbitorului grai, al poporului de la ţară din care şi dînsul răsărise, pentru a-i încondeia frumuseţile". În acelaşi timp, Eminescu, poet fin, închis, sensibil, este un spirit reflexiv, avînd o „cultură superioară", „căutînd să frămînte şi să înalţe limba în regiunile superioare ale cugetării". Ceea ce îl atrage pe Eminescu la Creangă este chiar „nota distinctivă a firei poporului"[2].

În ciuda atîtor trăsături divergente, cei doi scriitori au în comun anumite aspecte în ceea ce priveşte personalitatea lor: deşi ambii erau oameni „cu un singur rînd de haine"[3], nu acceptau ca cineva să se considere superior lor: „om de o inteligenţă cu desăvîrşire superioară, el îi judeca, ce-i drept pe alţii tot ca bunul său prieten Eminescu, dar nu se socotea mai deştept decît alţii, ci zicea în felul lui că sunt mai mărginiţi decît dînsul"[4] sau „Eminescu spunea povestitorului că el n-are nevoie să fie îndreptat de nimeni, iar Creangă într-adevăr întreba pe toţi şi scria cum ştia el"[5].

Întîlnirea dintre aceste două personalităţi ale culturii române are la bază dorinţa reformării învăţămîntului românesc, Creangă din poziţia de dascăl, iar Eminescu din poziţia de revizor şcolar. Fiind caracterizaţi de acelaşi spirit întreprinzător, cei doi se apropie unul de celălalt, susţinîndu-se reciproc la nevoie şi potenţînd talentul celuilalt. Dacă ochiul geniului literaturii române nu l-ar fi descoperit pe povestitorul plin de haz, poporul român ar fi fost privat de frumuseţea şi farmecul poveştilor „scriitorului poporal".

În perioada în care a deţinut funcţia de revizor şcolar, Eminescu a avut ocazia să se pronunţe şi asupra manualelor didactice pentru clasele primare elaborate de Ion Creangă,

[1] *apud* Daniel Corbu (ed.), *Ion Creangă în amintirile contemporanilor*, Ed. Princeps Edit, Iaşi, 2006, p. 28.
[2] Bart *apud* Daniel Corbu (ed.), *op. cit.*, p. 200.
[3] Artur Gorovei *apud* Daniel Corbu (ed.), *op. cit.*, p. 146.
[4] Slavici *apud* Daniel Corbu (ed.), *op. cit.*, p. 12.
[5] George Călinescu, *Ion Creangă*, Ed. pentru Literatură, Bucureşti, 1966, p. 196.

BDD-A30554 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:29 UTC)

împreună cu cîţiva institutori bine pregătiţi. Toate acestea se întîmplau prin 1874, cînd raportul trimis de Eminescu lui Titu Maiorescu în privinţa manualelor este mărturia scrisă a apropierii celor doi scriitori. Poetul susţinea stăruitor introducerea acestora în şcolile primare din judeţele Iaşi şi Vaslui: „Atrag atenţia asupra împrejurării ca *Metoada nouă de scriere şi citire* (de I. Creangă ş.a.) a avut succes numai prin meritele intrinsece şi ar fi o rea răsplătire pentru compuitorii ei daca deodată, în mod brusc şi fără oarecare tranziţie s-ar [înceta] întrebuinţarea ei şi s-ar recomanda în mod obligatoriu o alta, numai poate pentru că-i tipărită la tipografia statului (abecedarul de Barbu Constantinescu)”[6]. Însă, recomandarea lui Eminescu nu era făcută din complezenţă amicală, ci în deplină cunoştinţă de cauză[7].

Prietenia lui Eminescu şi Creangă s-a statornicit odată cu introducerea povestitorului la „Junimea” şi publicarea primelor poveşti în revista „Convorbiri literare”. Introducerea şi iniţierea povestitorului la întrunirile societăţii este menţionată de I. Negruzzi în „Dicţionarul Junimei”: „Creangă Ion. Născut în Humuleşti (jud. Neamţ) la 2 mart. 1837. În « Jun. » de la 1875 unde şi-a făcut intrarea foarte tămîiet împreună cu Eminescu. Răspopă, dar în suflet ţiind tot la diaconie. Autor de multe poveşti şi anecdote populare şi pure şi corosive. Oaspe credincios al Borţii-reci. Orator popular şi elocvent în întruniri publice. Om primitiv şi prea mult iubit în « Junimea ». Institutor primar şi autor de multe cărţi bune pentru şcoalele primare. + 31 decembre, 1889, în Iaşi”[8]. Poetul descoperă un talent cu totul neinfluenţat de valorile civilizaţiei: „Eminescu văzu în Creangă numaidecît geniul poporului român”[9]. Dată fiind scurta perioadă de timp, aproximativ două luni, dintre întîlnirea oficială a celor doi scriitori şi apariţia „Soacrei cu trei nurori” în revista „Junimii”, poate fi semnalat impactul pe care povestitorul Creangă l-a avut asupra poetului. După Constantin Parascan, această întîlnire trebuie să fi fost „providenţială”[10].

Pe de altă parte, dacă poetul îl introduce pe marele povestitor la „Junimea”, Creangă are meritul de a-l introduce pe Eminescu la Bolta-Rece. Cei doi petrec mult timp împreună, neacceptînd pe altcineva în compania lor. Ei nu făceau ieşiri pentru a bea, ci pentru a trăi o „viaţă care le plăcea lor, viaţă simplă şi primitivă”[11].

În timpul liber, Eminescu şi Creangă aleg să se delecteze prin părţile exterioare ale oraşului: prin Tătăraşi, Păcurari sau Nicolina, unde mîncau pastramă, cîrnaţi cu usturoi, ciocnind un pahar de vin, la care vorbeau pînă în zorii zilei, înţelegîndu-se ca „gîsca cu raţa”[12]. Ioan S. Ionescu este unul dintre apropiaţii care remarcă faptul că cei doi erau nedespărţiţi: „dar mai bun prieten şi pe care vecinic îl vedeai nedezlipit, era povestitorul Creangă. Îmi aduc aminte cu ce drag îşi ascultau unul altuia compoziţiile lor care pe cît de înalte în imaginaţie şi filosofie erau versurile lui Eminescu, pe atît de dulci şi populare erau amintirile lui Creangă. De aici se explică împrietenirea şi dragostea acestor două extremităţi”[13]. Cei doi s-au comportat atît de natural unul cu celălalt, încît nu au putut exista impedimente în calea prieteniei sau a comuniunii sufleteşti.

În ciuda faptului că membrii „Junimii” îi invitau în compania lor, cei doi scriitori preferau să îşi petreacă timpul departe de grijile cotidiene, vorbind despre lucruri numai de ei ştiute. Cei din exterior nu aveau acces la ideile împărtăşite, căci, această legătură a fost şi o „prietenie de idei”[14]. Această amiciţie era mai mult un mister nedesluşit pentru cei cunoscuţi,

[6] *Eminescu în corespondenţă*, vol. II, Ed. Muzeului Literaturii Române, Bucureşti, 1998, p. 151.
[7] v. Teodor Vîrgolici, *Eminescu şi marii săi prieteni*, Ed. Eminescu, Bucureşti, 1989, p. 97.
[8] Constantin Parascan, *Eminescu şi Creangă la Junimea*, Ed. Timpul, Iaşi, 2002, p. 60.
[9] George Călinescu, *op. cit.*, p. 179.
[10] Constantin Parascan, *op. cit.*, p. 57.
[11] Panu *apud* Daniel Corbu (ed.), *op. cit.*, p. 17.
[12] George Panu, *Amintiri de la Junimea din Iaşi*, Ed. Polirom, Iaşi, 2013, p. 147.
[13] Ioan S. Ionescu *apud* Victor Crăciun, *Ei l-au văzut pe Eminescu,* Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1989, p. 301.
[14] Adrian Dinu Rachieru, *O întîlnire mirabilă: Eminescu – Creangă*, Ed. Ideea Europeană, Bucureşti, 2013, p. 10.

BDD-A30554 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:29 UTC)

atitudine potenţată de însuşi Eminescu ca răspuns la veşnica întrebare a colegilor în legătură cu ce vorbea împreună cu Ion Creangă: „El zîmbea, şi cu acea privire vagă şi rătăcită, care-i era caracteristică, răspundea în mod evaziv: Vorbim şi noi ce ne trece prin minte!”[15]. Această legătură nepătrunsă de raţiune se datora, probabil, şi spiritelor unice sau personalităţilor speciale cu care au fost înzestraţi, ei reuşind să comunice la un nivel superior.

Prietenia Eminescu – Creangă este ţesută în jurul societăţii „Junimea”, a oraşului „pe şapte coline”, Iaşi, dar şi în jurul bojdeucii ocrotitoare a lui Creangă. Toate aceste elemente au sporit apropierea, înţelegerea şi susţinerea dintre cei doi, reuşind totodată să constituie o mărturie vie a unei reale, inimaginabile legături de prietenie. „Junimea”, împreună cu revista „Convorbiri literare”, o veritabilă sursă de cultură, a reuşit să promoveze doi dintre marii scriitori ai poporului român; Iaşiul a oferit frumuseţea dealurilor şi a hanurilor pline de farmec, care au constituit materialul pentru operele lor, iar bojdeuca a fost leagănul creaţiei, unde au luat fiinţă, cel mai probabil, creaţiile cele mai de seamă din istoria literaturii române.

Odată cu părăsirea leagănului de creaţie, Eminescu este perceput de către bunul său prieten, Creangă, ca fiind schimbat în rău, subliniind în una dintre scrisorile sale îndărătnicia cu care poetul atacă politicienii: „Tu, te certi cu politicienii prin Timpul; ce-ai păţit de te-ai făcut aşa războinic?”[16]. De altfel, povestitorul îi simte lipsa acut, mărturisindu-şi sentimentele de goliciune sufletească care-l stăpînesc: „Ai plecat şi mata din Ieşi, lăsînd în sufletul meu multă scîrbă şi amăreală”[17], „Dar coşcogemite om ca mine, gîndindu-se la acele vremuri, a început să plîngă”[18]. De aceea, povestitorul rememorează evenimentele petrecute alături de poet, avînd speranţa sensibilizării acestuia, căci „o prietinie care ne-a legat aşa de strîns nu poate să fie ruptă fără de ciudă din partea celui care rămîne singur”[19]. În opoziţie cu poetul, Creangă nu este atras de aşezări străine, el simţindu-se fermecat de locurile natale. Pentru povestitor, Humuleştiul este raiul pe pămînt, un spaţiu protector, care-l ghidează în descoperirea lumii interioare. Nevoit să părăsească satul natal, Creangă va regăsi acea protecţie, linişte sufletească şi farmecul caracteristic numai în perimetrul bojdeucii, toate acestea fiind reactualizate prin intermediul operelor sale.

În ciuda separării celor doi prieteni, Eminescu are rolul de intermediar în relaţia povestitorului cu fiul său, Constantin. Creangă îl dă pe Constantin, elev la Şcoala Militară din Bucureşti, în grija lui Slavici. Din cauza stilului protocolar al nuvelistului, Eminescu va mijloci discuţiile dintre humuleştean şi fiul său, poetul dovedindu-se sensibil la nevoile băiatului celui mai bun prieten: „Nu ştiu, dacă ai cauze deosebite de nemulţămire împotriva fiului tău, dar oricare ar fi acelea te rog să le treci cu vederea şi să-i trimiţi din cînd în cînd parale pentru trebuinţele lui estraordinare; mai cu samă însă acum de sărbători”[20].

Mutarea în Bucureşti a lui Eminescu a constituit şi principala sursă de oboseală cronică, care a declanşat nebunia. Creangă află de boala poetului din ziarul „Timpul”, fiind cuprins de tristeţe şi neputinţă. În acelaşi timp, povestitorul este prins şi el în mrejele bolii, însă aceasta nu îl împiedică să manifeste sentimente de compasiune pentru bunul său prieten.

Recunoscîndu-şi valoarea reciproc, cei doi îşi deplîng soarta, fiecare suferind pentru neputinţa pe care o avea celălalt: „Creangă plîngea în zilele sale de sănătate nebunia poetului şi Eminescu în momentele lucide vărsa lacrimi după boala povestitorului popular”[21].

---

[15] Constantin Parascan, *op. cit.*, p. 61.
[16] Scrisoare adresată lui Mihai Eminescu de către Ion Creangă, disponibilă online la: https://ro.wikisource.org/w/index.php?title=Scrisori_către_Mihai_Eminescu&oldid=113709, consultat la 10 aprilie 2019.
[17] *Ibidem.*
[18] *Ibidem.*
[19] *Ibidem.*
[20] *Eminescu în corespondenţă*, vol. I, Ed. Muzeului Literaturii Române, Bucureşti, 1997, p. 15.
[21] Negruzzi *apud* Daniel Corbu (ed.), *op. cit.*, p. 10.

BDD-A30554 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:29 UTC)

Din păcate, nu suntem capabili să apreciem adevăratele valori ale culturii româneşti numai după ce aceştia părăsesc lumea, bucurîndu-se doar după moarte de preţuirea propriului popor. Octav Boian subliniază această orbire a neamului românesc, care nu acordă importanţa cuvenită şi nu oferă resursele financiare necesare întreţinerii unor astfel de fiinţe superioare: „mai sunt oameni care trăiesc în sărăcie, în umilinţă, oameni cărora li se zice oameni mici – şi mici rămîn toată viaţa lor! – dar de abia părăsesc viaţa şi pe măsură ce timpul trece, ei devin din ce în ce mai mari şi mai nepieritori… Ion Creangă a fost şi este unul din aceştia”[22]. Dar, aceştia fiind înzestraţi cu o cultură superioară „ştiu să moară, ca să trăiască şi după moarte”[23].

În ceea ce priveşte influenţa reciprocă a celor doi în propriile scrieri, Constantin Parascan[24] observă faptul că Eminescu îl creează pe Vasile Creangă, personajul central al prozei „La curtea cuconului Vasile Creangă”, reieşind că acest nume, „Creangă”, are o rezonanţă specială în viziunea poetului. Pe de altă parte, se constată şi la Ion Creangă utilizarea unor versuri preluate din poeziile populare culese de Eminescu în „Povestea lui Ionică cel prost”. Astfel, putem afirma că întîlnirea celor doi a avut efecte benefice în creaţia lor, lăsînd generaţiilor viitoare o operă inconfundabilă, caracteristică sentimentalităţii, jovialităţii, dar şi curajului poporului român.

Relaţia de amiciţie Eminescu – Creangă este una care evidenţiază respectul reciproc, încurajarea ca modalitate de valorificare a prieteniei, dar şi continuarea acesteia dincolo de limitele spaţiale şi temporale. Anul 1889 este unul care ne marchează profund prin pierderea acestor două mari valori ale literaturii române, dar care semnalează puterea pe care o au sentimentele veritabile de prietenie, făcînd această relaţie să continue în eternitate.

BIBLIOGRAPHY

1. *** *Eminescu în corespondenţă*, vol. II, Ed. Muzeului Literaturii Române, Bucureşti, 1998.
2. Călinescu, George, *Ion Creangă*, Ed. pentru Literatură, Bucureşti, 1966.
3. Corbu, Daniel (ed.), *Ion Creangă în amintirile contemporanilor*, Ed. Princeps Edit, Iaşi, 2006.
4. Crăciun, Victor, *Ei l-au văzut pe Eminescu*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1989.
5. Panu, George, *Amintiri de la Junimea din Iaşi*, Ed. Polirom, Iaşi, 2013.
6. Parascan, Constantin, *Eminescu şi Creangă la Junimea*, Ed. Timpul, Iaşi, 2002.
7. Rachieru, Adrian Dinu, *O întîlnire mirabilă: Eminescu – Creangă*, Ed. Ideea Europeană, Bucureşti, 2013.
8. Scrisoare adresată lui Mihai Eminescu de către Ion Creangă, disponibilă online la: https://ro.wikisource.org/w/index.php?title=Scrisori_către_Mihai_Eminescu&oldid=113709, consultat la 10 aprilie 2019.
9. Vîrgolici, Teodor, *Eminescu şi marii săi prieteni*, Ed. Eminescu, Bucureşti, 1989.

[22] *apud* Daniel Corbu (ed.), *op. cit.*, p. 157.
[23] Boian *apud* Daniel Corbu (ed.), *op. cit.*, p. 156.
[24] v. Constantin Parascan, *op. cit.*, p. 63.

BDD-A30554 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:29 UTC)